

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

5 noiembrie 2019*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE – Stat de drept – Protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii – Principiile inamovibilității și independenței judecătorilor – Reducerea vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze – Posibilitate de continuare a exercitării funcției de judecător peste vârsta nou-stabilită cu autorizarea ministrului justiției – Articolul 157 TFUE – Directiva 2006/54/CE – Articolul 5 litera (a) și articolul 9 alineatul (1) litera (f) – Interzicerea discriminărilor pe motiv de sex în materie de remunerație, de încadrare în muncă și de muncă – Instituirea unei vârste de pensionare diferite pentru femeile și pentru bărbații care ocupă funcția de judecător la instanțele de drept comun poloneze și la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia), precum și pe cea de procuror polonez”

În cauza C-192/18,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 15 martie 2018,

Comisia Europeană, reprezentată de A. Szmytkowska, de K. Banks, de C. Valero și de H. Krämer, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Republicii Polone, reprezentată de B. Majczyna, de K. Majcher și de S. Żyrek, în calitate de agenți, asistați de W. Gontarski, avocat,

pârâtă,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, doamna A. Prechal (raportoare), domnii M. Vilaras, E. Regan și P. G. Xuereb și doamna L. S. Rossi, președinți de cameră, domnii E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, L. Bay Larsen și D. Šváby și doamna K. Jürimäe, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul M. Aleksejev, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 aprilie 2019,

* Limba de procedură: polona.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 iunie 2019,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate:
 - pe de o parte, că, prin introducerea, la articolul 13 punctele 1-3 din ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind organizarea instanțelor de drept comun și a altor legi) din 12 iulie 2017 (Dz. U. din 2017, poziția 1452, denumită în continuare „legea de modificare din 12 iulie 2017”), a unei vârste de pensionare diferite pentru femeile și bărbații care aparțin corpului judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze și de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) sau corpului procurorilor polonezi, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (JO 2006, L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 262), și
 - pe de altă parte, că, prin reducerea, în temeiul articolului 13 punctul 1 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, a vârstei de pensionare aplicabile judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze și conferind ministrului justiției (Polonia) puterea de a autoriza sau nu prelungirea perioadei de exercitare activă a funcției de judecător, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele (b) și (c) din legea menționată, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul dispozițiilor articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborate cu cele ale articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Tratatul UE

- 2 Articolul 2 TUE are următorul cuprins:

„Uniunea [Europeană] se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.”

- 3 Articolul 19 alineatul (1) TUE prevede:

„Curtea de Justiție a Uniunii Europene cuprinde Curtea de Justiție, Tribunalul și tribunale specializate. Aceasta asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor.

Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.”

Tratatul FUE

4 Articolul 157 TFUE prevede:

„(1) Fiecare stat membru asigură aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare.

(2) În sensul prezentului articol, prin remunerație se înțelege salariul sau suma obișnuite de bază sau minime, precum și toate celelalte drepturi plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de către angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta.

[...]

(3) Parlamentul European și Consiliul [Uniunii Europene], hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, adoptă măsuri necesare pentru a asigura punerea în aplicare a principiului egalității șanselor și al egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește munca și locul de muncă, inclusiv a principiului egalității de remunerare pentru aceeași muncă sau pentru o muncă echivalentă.

(4) Pentru a asigura în mod concret o deplină egalitate între bărbați și femei în viața profesională, principiul egalității de tratament nu împiedică un stat membru să mențină sau să adopte măsuri care să prevadă avantaje specifice menite să faciliteze exercitarea unei activități profesionale de către sexul mai slab reprezentat, să prevină sau să compenseze dezavantaje în cariera profesională.”

Carta

5 Titlul VI din carte, intitulat „Justiția”, cuprinde articolul 47 din aceasta, intitulat „Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil”, care prevede:

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de prezentul articol.

Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. [...]

[...]”

6 Potrivit articolului 51 din carte:

„(1) Dispozițiile prezentei carte se adresează instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii, cu respectarea principiului subsidiarității, precum și statelor membre numai în cazul în care acestea pun în aplicare dreptul Uniunii. Prin urmare, acestea respectă drepturile și principiile și promovează aplicarea lor în conformitate cu atribuțiile pe care le au în acest sens și cu respectarea limitelor competențelor conferite Uniunii de tratate.

(2) Prezenta carte nu extinde domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în afara competențelor Uniunii, nu creează nicio competență sau sarcină nouă pentru Uniune și nu modifică competențele și sarcinile stabilite de tratate.”

Directiva 2006/54

7 Considerentele (14) și (22) ale Directivei 2006/54 au următorul cuprins:

„(14) Deși noțiunea de remunerație în sensul articolului [157 TFUE] nu include prestațiile de securitate socială, este stabilit de acum în mod clar că un sistem de pensii pentru funcționari intră în domeniul de aplicare al principiului egalității de remunerare în cazul în care prestațiile plătibile în temeiul sistemului sunt plătite lucrătorului în baza relației sale de muncă cu angajatorul public, sub rezerva faptului că acest sistem face parte dintr-un sistem general prevăzut de lege. În conformitate cu [Hotărârea din 28 septembrie 1994, Beune (C-7/93, EU:C:1994:350), și cu Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi (C-351/00, EU:C:2002:480)], această condiție este îndeplinită în cazul în care sistemul de pensii se referă la o anumită categorie de lucrători și prestațiile depind în mod direct de vechimea în muncă realizată și sunt calculate pe baza ultimului salariu al funcționarului. Prin urmare, pentru mai multă claritate, este necesar să se adopte dispoziții speciale în acest scop.

[...]

(22) În conformitate cu articolul [157 alineatul (4) TFUE], pentru a asigura în mod concret egalitatea deplină între bărbați și femei în viața profesională, principiul egalității de tratament nu împiedică statele membre să mențină sau să adopte măsuri care prevăd avantaje specifice destinate să faciliteze exercitarea unei activități profesionale de către sexul reprezentat mai puțin sau să prevină sau să compenseze dezavantajele în cariera profesională. Având în vedere situația actuală și ținând seama de declarația nr. 28 anexată la Tratatul de la Amsterdam, statele membre ar trebui să își propună înainte de toate să îmbunătățească situația femeilor în viața profesională.”

8 Potrivit articolului 1 din Directiva 2006/54:

„Prezenta directivă își propune să garanteze punerea în aplicare a principiului șanselor egale și a egalității de tratament între femei și bărbați în materie de încadrare în muncă și de muncă.

În acest scop, aceasta conține dispoziții destinate punerii în aplicare a principiului egalității de tratament în ceea ce privește:

[...]

(c) sistemele profesionale de securitate socială.

[...]”

9 Articolul 2 alineatul (1) din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive se înțelege prin:

(a) «discriminare directă»: situația în care o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil din cauza sexului în comparație cu o altă persoană care este, a fost sau ar fi într-o situație comparabilă;

[...]

(f) «sisteme profesionale de securitate socială»: sistemele care nu sunt reglementate de Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale [(JO 1979, L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192)], care au ca obiect furnizarea către lucrători, salariați sau lucrătorii care desfășoară activități independente, grupați în cadrul unei întreprinderi sau al unui grup de

întreprinderi, al unei ramuri economice sau sector profesional sau interprofesional, de prestații destinate să completeze prestațiile sistemelor de securitate socială prevăzute de lege sau să se substituie acestora, indiferent dacă afilierea la aceste sisteme este obligatorie sau facultativă.”

- 10 Intitulat „Măsuri pozitive”, articolul 3 din Directiva 2006/54 prevede:

„Statele membre pot să mențină sau să adopte măsuri în sensul articolului [157 alineatul (4) TFUE], pentru a asigura în mod concret o deplină egalitate între bărbați și femei în viața profesională.”

- 11 Capitolul 2, intitulat „Egalitatea de tratament în sistemele profesionale de securitate socială”, din titlul II din Directiva 2006/54, cuprinde printre altele articolele 5, 7 și 9 din aceasta.

- 12 Articolul 5 din această directivă prevede:

„[...] orice discriminare directă sau indirectă pe criteriul sexului se interzice în sistemele profesionale de securitate socială, în special în ceea ce privește:

(a) domeniul de aplicare al acestor sisteme și condițiile de acces la aceste sisteme;

[...]”

- 13 Intitulat „Domeniul de aplicare material”, articolul 7 din directiva menționată prevede:

„(1) Prezentul capitol se aplică la:

(a) sistemele profesionale de securitate socială care asigură protecția împotriva următoarelor riscuri:

[...]

(iii) bătrânețe, inclusiv în cazul pensionării anticipate,

[...]

[...]

(2) Prezentul capitol se aplică, de asemenea, la sistemele de pensii destinate unei categorii speciale de lucrători, cum este cea a funcționarilor, în cazul în care prestațiile plătibile în temeiul sistemului sunt achitate pe motivul raportului de muncă cu angajatorul public. Apartenența unui astfel de sistem la un sistem general prevăzut de lege nu aduce atingere dispoziției precedente.”

- 14 Potrivit dispozițiilor articolului 9 din aceeași directivă, intitulat „Exemple de discriminare”:

„(1) Se clasifică printre dispozițiile contrare principiului egalității de tratament cele care au la bază criteriul sexului, fie direct, fie indirect, pentru:

[...]

(f) a impune vârste diferite de pensionare;

[...]”

Dreptul polonez

Legea privind instanțele de drept comun

- 15 Articolul 69 alineatele 1 și 3 din ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Legea privind organizarea instanțelor de drept comun) din 27 iulie 2001 (Dz. U. nr. 98, poziția 1070, denumită în continuare „Legea privind instanțele de drept comun”) avea următorul conținut:

„1. Judecătorii se pensionează la împlinirea vârstei de 67 de ani [...], în afara cazului în care adresează ministrului justiției, cel târziu cu 6 luni înainte de împlinirea vârstei citate anterior, o declarație în care arată că doresc să își exercite în continuare funcția și prezintă un certificat, întocmit potrivit condițiilor aplicabile candidaților la funcția de judecător, care atestă că starea lor de sănătate le permite să își îndeplinească obligațiile care decurg din funcția lor.

[...]

3. Atunci când un judecător face o declarație și prezintă un certificat în sensul alineatului 1, își poate exercita funcția numai până la împlinirea vârstei de 70 de ani [...]

- 16 Articolul 69 alineatul 1 din Legea privind instanțele de drept comun a fost modificat, mai întâi, prin ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind pensiile pentru limită de vârstă care pot fi plătite din Fondul de securitate socială și a altor legi) din 16 noiembrie 2016 (Dz. U. din 2017, poziția 38, denumită în continuare „Legea din 16 noiembrie 2016”), care a redus la 65 de ani vârsta de pensionare a judecătorilor, atât femei cât și bărbați. Această modificare trebuia să intre în vigoare la 1 octombrie 2017.
- 17 Cu toate acestea, chiar înainte de intrarea în vigoare a acestei modificări, respectivul articol 69 alineatul 1 a făcut obiectul unei noi modificări prin articolul 13 punctul 1 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2017. Ca urmare a modificării menționate, vârsta de pensionare a judecătorilor a fost stabilită la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați.
- 18 Articolul 1 punctul 26 literele b) și c) din Legea de modificare din 12 iulie 2017 a adăugat, pe de altă parte, un nou alineat 1b la articolul 69 din Legea privind instanțele de drept comun și a modificat textul alineatului 3 al acestui din urmă articol.
- 19 Ca o consecință a modificărilor menționate la cele două puncte precedente, articolul 69 amintit prevedea:

„1. Judecătorii se pensionează la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și la împlinirea vârstei de 65 de ani, în cazul bărbaților, cu excepția cazului în care, nu mai târziu de 6 luni și nu mai devreme de 12 luni înainte de împlinirea vârstei menționate, aceștia adresează ministrului justiției o declarație în care arată că doresc să își exercite în continuare funcția și prezintă un certificat, întocmit potrivit condițiilor aplicabile candidaților la funcția de judecător, care atestă că starea lor de sănătate le permite să își îndeplinească obligațiile care decurg din funcția lor.

[...]

1b. Ministrul justiției poate autoriza un judecător să-și continue activitatea în funcția pe care o deține, luând în considerare utilizarea rațională a personalului instanțelor de drept comun și necesitățile apărute ca urmare a volumului de lucru al anumitor instanțe. În situația în care un judecător împlinește vârsta prevăzută la alineatul 1 înainte de sfârșitul procedurii de prelungire a mandatului său, acesta rămâne în funcție până la încheierea procedurii menționate.

[...]

3. În cazul în care ministrul justiției acordă autorizația prevăzută la alineatul 1b, judecătorul respectiv poate continua să își desfășoare activitatea în funcția pe care o deține numai până la împlinirea vârstei de 70 de ani. [...]"

20 Potrivit dispozițiilor articolului 91 din Legea privind instanțele de drept comun:

„1. Nivelul remunerației pentru judecătorii care ocupă posturi judiciare echivalente se diferențiază în funcție de vechimea în serviciu sau de funcțiile îndeplinite:

[...]

1c. Salariul de bază anual al judecătorilor se întemeiază pe remunerația medie din al doilea trimestru al anului precedent, publicată în Jurnalul Oficial al Republicii Polone (*Monitor Polski*) [...]

[...]

2. Salariul de bază al unui judecător se exprimă în grade, al căror nivel se stabilește prin aplicarea multiplicatorilor la baza de calcul pentru stabilirea salariului de bază prevăzut la alineatul (1c). Gradele salariului de bază pentru posturile judiciare individuale și multiplicatorii utilizați pentru stabilirea nivelului salariului de bază pentru judecători în grade individuale sunt prevăzute în anexa la prezenta lege. [...]

[...]

7. În plus, remunerația acordată judecătorilor se diferențiază printr-un spor de vechime care, începând cu al șaselea an de serviciu, se ridică la 5 % din salariul de bază și crește în fiecare an cu 1 %, fără a depăși însă 20 % din salariul de bază.

[...]"

21 Articolul 91a din Legea privind instanțele de drept comun prevede:

„1. La intrarea în funcție, judecătorul de la [Sąd Rejonowy (tribunalul districtual, Polonia)] primește salariul de bază corespunzător gradului întâi. La intrarea în funcție, judecătorul de la [Sąd Okręgowy (tribunalul regional, Polonia)] primește salariul de bază corespunzător gradului al patrulea; în cazul în care primea deja, într-un post inferior, un salariu corespunzător gradului al patrulea sau al cincilea, salariul său de bază corespunde gradului al cincilea, respectiv gradului al șaselea. La intrarea în funcție, judecătorul de la [Sąd Apelacyjny (curtea de apel, Polonia)] primește salariul de bază corespunzător gradului al șaptelea; în cazul în care primea deja, într-un post inferior, un salariu corespunzător gradului al șaptelea sau al optulea, salariul său de bază corespunde gradului al optulea, respectiv gradului al nouălea. [...]

[...]

3. Salariul de bază al unui judecător se stabilește automat la gradul superior după încheierea unei perioade de cinci ani consecutivi de serviciu într-un anumit post judiciar.

4. Perioada în care s-a exercitat funcția de judecător auxiliar se adaugă la cea în care s-a exercitat funcția de judecător al unui tribunal districtual.

[...]"

- 22 Articolul 13 punctul 1 din Legea de modificare din 12 iulie 2017 a modificat alineatul (1) al articolului 100 din Legea privind instanțele de drept comun și a introdus în același articol noi alineate, 4a și 4b. Ca urmare a acestor modificări, respectivul articol 100 prevedea:

„1. Judecătorul care a fost pensionat ca urmare a modificării organizării instanțelor sau a reorganizării circumscriptiilor judiciare are dreptul, până la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și până la împlinirea vârstei de 65 de ani, în cazul bărbaților, la indemnizații în cuantum egal cu remunerația primită în ultimul post ocupat.

2. Judecătorul care s-a pensionat sau care a fost pensionat pentru motive de vârstă, de boală sau de pierdere a capacității de muncă are dreptul la o indemnizație în cuantum de 75 % din salariul de bază primit în ultimul post ocupat și din sporul de vechime în muncă primit în același post.

3. Indemnizațiile menționate la alineatele 1 și 2 se majorează potrivit modificărilor cuantumului salariului de bază al judecătorilor în activitate.

[...]

4a. În situația menționată la alineatul 1, judecătorul pensionat primește o indemnizație forfetară la atingerea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și de 65 de ani, în cazul bărbaților.

4b. Judecătorul care a revenit în postul pe care l-a ocupat anterior sau într-un post echivalent în conformitate cu articolul 71c alineatul 4 sau cu articolul 74 alineatul 1a, în caz de pensionare anticipată sau de pensionare pentru limită de vârstă, beneficiază de o indemnizație forfetară într-un cuantum care constă în diferența dintre cuantumul indemnizației calculat în ziua pensionării anticipate sau a pensionării pentru limită de vârstă și cuantumul indemnizației deja plătite. În situația menționată la alineatul 1, judecătorul are dreptul la plată la împlinirea vârstei de 60 de ani, în cazul femeilor, și de 65 de ani, în cazul bărbaților.”

Legea privind Ministerul Public

- 23 Articolul 127 alineatul 1 din ustawa Prawo o prokuraturze (Legea privind Ministerul Public) din 28 ianuarie 2016 (Dz. U. din 2016, poziția 177) prevede:

„Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezenta lege, dispozițiile articolelor 69-71, [...] ale articolelor 99-102 [...] din Legea [privind instanțele de drept comun] se aplică *mutatis mutandis* procurorilor. [...]”

- 24 Potrivit articolului 124 din Legea privind Ministerul Public:

„1. Cuantumul remunerației acordate procurorilor care ocupă posturi echivalente variază în funcție de vechimea în serviciu sau de funcțiile îndeplinite. [...]

2. Salariul de bază al procurorilor este exprimat în grade, al căror nivel se stabilește prin aplicarea multiplicatorilor la baza de calcul al salariului de bază al procurorilor.

3. Procurorii primesc la intrarea în funcție:

- la [Prokuratura Rejonowa (parchetul districtual, Polonia)], salariul de bază corespunzător gradului întâi;

- la [Prokuratura Okręgowa (parchetul regional, Polonia)], salariul de bază corespunzător gradului al patruilea; în cazul în care primeau deja, într-un post inferior, un salariu corespunzător gradului al patruilea sau al cincilea, salariul lor de bază corespunde gradului al cincilea, respectiv gradului al șaselea;
- la [Prokuratura Regionalna (parchetul supraregional, Polonia)], salariul de bază corespunde gradului al șaptelea; în cazul în care primeau deja, într-un post inferior, un salariu corespunzător gradului al șaptelea sau al optulea, salariul lor de bază corespunde gradului al optulea, respectiv al nouălea.

[...]

5. Salariul de bază al unui procuror se stabilește la gradul imediat superior după cinci ani consecutivi de serviciu într-un post specific de procuror.

6. Perioada în care s-a exercitat funcția de procuror auxiliar se adaugă la cea în care s-a exercitat funcția de procuror la [Prokuratura Rejonowa (parchetul districtual)].

[...]

11. Procurorii beneficiază, începând cu al șaselea an de serviciu, de un spor de vechime de 5 % din salariul de bază de care beneficiază la acel moment persoanele în cauză și care crește apoi cu 1 % pe an, fără a depăși însă 20 % din salariul de bază. După 20 de ani de serviciu, sporul se plătește fără a se ține seama de vechimea suplimentară și constă în 20 % din salariul de bază de care beneficiază la acel moment persoanele în cauză.

[...]”

- 25 Articolul 13 punctul 3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017 a modificat anumite alte dispoziții ale Legii privind Ministerul Public prin introducerea, printre altele, a unor trimiteri la noile vârste de pensionare ale procurorilor, mai precis 60 de ani pentru femei și 65 de ani pentru bărbați.

Legea privind Curtea Supremă din 2002

- 26 Articolul 30 din ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 23 noiembrie 2002 (Dz. U. din 2002, nr. 240, poziția 2052, denumită în continuare „Legea privind Curtea Supremă din 2002”) stabilea, la alineatul 1, vârsta de pensionare a judecătorilor de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) la 70 de ani. Alineatul 2 al aceluiași articol 30 prevedea însă ca judecătorii care formulau o cerere în acest sens să se poată pensiona după împlinirea vârstei de 67 de ani.
- 27 Articolul 30 alineatul 2 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 a fost modificată, într-o primă etapă, prin Legea din 16 noiembrie 2016, care a redus la 65 de ani vârsta la care putea fi formulată o asemenea cerere. Cu toate acestea, chiar înainte de intrarea în vigoare a acestei modificări, aceeași dispoziție a fost modificată din nou prin articolul 13 punctul 2 din Legea de modificare din 12 iulie 2017. În versiunea care a rezultat din această ultimă modificare, articolul 30 alineatul 2 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 prevedea:

„Judecătorii [de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] care depun o cerere în acest sens se pensionează:

- 1) după împlinirea vârstei de 60 de ani pentru femei sau de 65 de ani pentru bărbați.

[...]”

28 Articolele 42 și 43 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 prevedea:

„Articolul 42.

[...]

§ 4. Remunerația unui judecător [de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] este stabilită la gradul standard sau la gradul majorat. Gradul majorat este de 115 % din gradul standard.

§ 5. La intrarea în funcție, un judecător [de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] primește un salariu de bază la gradul standard. După șapte ani de serviciu, salariul de bază se stabilește în funcție de gradul majorat.

[...]

Articolul 43.

[...] Judecătorii [de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] beneficiază, pentru fiecare an de serviciu, de un spor de vechime de 1 % din salariul de bază, care nu poate depăși 20 % din acest salariu. Vechimea în serviciu în funcție de care se calculează cuantumul sporului cuprinde și vechimea în serviciu sau în muncă anterioară numirii lor ca judecător [la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)], precum și perioadele de exercitare a profesiei de avocat, de consilier juridic sau de notar.”

29 Articolul 50 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 avea următorul cuprins:

„Un judecător [la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] pensionat are dreptul la pensie în cuantum de 75 % din salariul de bază și din sporul de vechime în muncă primite în ultimul post ocupat. Această pensie este indexată în aceleași termene și în aceleași condiții ca în cazul salariului de bază al judecătorilor de la [Sąd Najwyższy (Curtea Supremă)] aflați în activitate.”

30 Legea privind Curtea Supremă din 2002 a fost abrogată și înlocuită cu ustawa o Sądzie Najwyższym (Legea privind Curtea Supremă) din 8 decembrie 2017 (Dz. U. din 2018, poziția 5, denumită în continuare „Legea din 8 decembrie 2017”), care a intrat în vigoare la 3 aprilie 2018.

Procedura precontencioasă

31 Apreciind că, drept consecință a adoptării articolului 1 punctul 26 literele b) și c) și a articolului 13 punctele 1-3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin, pe de o parte, în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului (9) alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54 și, pe de altă parte, în temeiul dispozițiilor articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 47 din cartă, Comisia a adresat, la 28 iulie 2017, o scrisoare de punere în întârziere acestui stat membru. Acesta din urmă a răspuns printr-o scrisoare din data de 31 august 2017, în care contesta orice încălcare a dreptului Uniunii.

32 La 12 septembrie 2017, Comisia a emis un aviz motivat în care susținea în continuare că dispozițiile naționale menționate la punctul anterior încalcă dispozițiile amintite ale dreptului Uniunii. În consecință, această instituție a invitat Republica Polonă să ia măsurile necesare pentru a se conforma respectivului aviz motivat în termen de o lună de la primirea lui. Acest stat membru a răspuns printr-o scrisoare din data de 12 octombrie 2017, în care susținea că nu există încălcările invocate.

33 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Procedura în fața Curții

- 34 În urma fazei scrise a procedurii în cursul căreia Republica Polonă a depus un memoriu în apărare și, ulterior, un memoriu în duplică drept răspuns la memoriul în replică prezentat de Comisie, argumentele orale ale părților au fost ascultate cu ocazia unei ședințe care s-a desfășurat la 8 aprilie 2019. Domnul avocat general și-a prezentat concluziile la 20 iunie 2019, dată la care s-a închis, în consecință, faza orală a procedurii.
- 35 Prin actul depus la grefa Curții la 16 septembrie 2019, Republica Polonă a solicitat redeschiderea fazei orale a procedurii. În susținerea acestei cereri, aceasta arată în esență că este în dezacord cu concluziile domnului avocat general, care s-ar baza, printre altele, după cum ar reieși „din conținutul și din contextul” anumitor puncte din cuprinsul acestora, precum și din cele ale unor puncte analoge pe care le cuprind Concluziile domnului avocat general prezentate la 11 aprilie 2019 în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325), pe o interpretare pretins eronată a jurisprudenței anterioare a Curții și în special a Hotărârii din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), și a Hotărârii din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), interpretare care, în plus, nu ar fi fost dezbătută între părți.
- 36 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al Curții nu prevăd posibilitatea ca părțile să prezinte observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 26 și jurisprudența citată).
- 37 Pe de altă parte, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general prezintă în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa. Nici concluziile acestuia, nici motivarea pe care se întemeiază avocatul general nu sunt obligatorii pentru Curte. În consecință, dezacordul unei părți față de concluziile avocatului general, oricare ar fi chestiunile pe care le examinează în cadrul acestora, nu poate constitui prin el însuși un motiv care să justifice redeschiderea fazei orale a procedurii (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 27 și jurisprudența citată).
- 38 Cu toate acestea, după ascultarea concluziilor avocatului general, Curtea poate dispune oricând redeschiderea fazei orale a procedurii, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul său de procedură, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 39 În speță, după ascultarea avocatului general, Curtea consideră însă că, la capătul fazei scrise a procedurii și după ședința care s-a desfășurat în fața sa, dispune de toate elementele necesare pentru a se pronunța. Aceasta arată că, pe de altă parte, cauza nu trebuie soluționată pe baza unui argument care nu ar fi fost dezbătut de persoanele în cauză.
- 40 În aceste condiții, nu este necesar să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la acțiune

Cu privire la menținerea obiectului litigiului

- 41 În cuprinsul memoriului în duplică și în ședință, Republica Polonă a susținut că prezenta procedură în constatarea neîndeplinirii obligațiilor a devenit între timp lipsită de obiect ca urmare a intrării în vigoare, la 23 mai 2018, a ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Legea privind modificarea [Legii privind instanțele de drept comun], a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii, precum și a [Legii din 8 decembrie 2017]) din 12 aprilie 2018 (Dz. U. din 2018, poziția 848, denumită în continuare „Legea din 12 aprilie 2018”).
- 42 În privința primului motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 157 TFUE, precum și a articolului 5 litera (a) și a articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54, articolul 1 punctul 4 din Legea din 12 aprilie 2018 ar fi modificat, astfel, dispozițiile articolului 13 punctele 1 și 3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, abrogând diferențele dintre bărbați și femei referitoare la vârsta de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze, precum și a procurorilor din cadrul parchetului polonez, ceea ce contestă Comisia. În ceea ce privește dispozițiile referitoare la vârsta de pensionare a judecătorilor de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), acestea ar fi fost înlocuite între timp cu cele cuprinse în Legea din 8 decembrie 2017.
- 43 În ceea ce privește al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea dispozițiilor articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 47 din cartă, modificările aduse, prin articolul 1 punctul 4 din Legea din 12 aprilie 2018, articolului 13 punctul 1 și articolului 1 punctul 26 literele b) și c) din Legea de modificare din 12 iulie 2017 ar fi avut drept consecință faptul că articolul 69 alineatul 1b din Legea privind instanțele de drept comun prevede în prezent că nu mai este de competența ministrului justiției, ci de competența Consiliului Național al Magistraturii (Polonia) să autorizeze continuarea exercitării funcției unui judecător de la instanțele de drept comun poloneze după vârsta de 65 de ani. În plus, în temeiul modificărilor menționate, Consiliul Național al Magistraturii ar fi chemat să adopte decizii în această privință ținând seama de criterii diferite de cele care se aplicau până atunci în ceea ce privește deciziile ministrului justiției.
- 44 La rândul său, Comisia a arătat în ședință că își menține acțiunea.
- 45 În această privință și fără a fi nevoie să se examineze dacă modificările legislative invocate astfel de Republica Polonă ar fi sau nu susceptibile să fi pus capăt, în tot sau în parte, pretinselor neîndepliniri ale obligațiilor, este suficient să se amintească, după cum reiese dintr-o jurisprudență constantă, că existența neîndeplinirii obligațiilor trebuie apreciată în funcție de situația din statul membru în cauză astfel cum se prezenta aceasta la momentul expirării termenului stabilit în avizul motivat, schimbările intervenite ulterior neputând fi luate în considerare de Curte (Hotărârea din 6 noiembrie 2012, Comisia/Ungaria, C-286/12, EU:C:2012:687, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 46 În speță, este cert că, la data la care a expirat termenul stabilit de Comisie în avizul motivat, dispozițiile naționale pe care le contestă Comisia prin prezenta acțiune erau încă în vigoare. Prin urmare, Curtea trebuie să se pronunțe asupra prezentei acțiuni.

Cu privire la primul motiv

Argumentația părților

- 47 Prin intermediul primului motiv, Comisia susține că diferențierile efectuate, prin articolul 13 punctele 1-3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, între femei și bărbați în ceea ce privește, pe de o parte, vârsta de pensionare pentru judecătorii de la instanțele de drept comun poloneze și pentru procurorii polonezi și, pe de altă parte, vârsta de la care este posibilă pensionarea anticipată în privința magistraților de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), și anume, în ambele cazuri, 60 de ani pentru femei și 65 de ani pentru bărbați, constituie discriminări pe motiv de sex interzise prin articolul 157 TFUE, precum și prin articolul 5 litera (a) și prin articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54.
- 48 Potrivit Comisiei, sistemele de pensii aplicabile acestor trei categorii de magistrați țin de noțiunea de „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE și intră în domeniul de aplicare al Directivei 2006/54, din moment ce îndeplinesc cele trei criterii reținute de jurisprudența Curții, altfel spus, pensia pentru limită de vârstă prevăzută de aceste sisteme se referă doar la o categorie specială de lucrători, este legată direct de vechimea în muncă realizată, iar cuantumul său este calculat pe baza ultimului salariu.
- 49 Astfel, *primo*, sistemele respective s-ar referi, fiecare, la o categorie specială de lucrători. *Secundo*, cuantumul pensiei pentru limită de vârstă a persoanelor în cauză ar fi calculat pe baza remunerației primite în cadrul ultimului post ocupat, din moment ce ar fi stabilit la 75 % din remunerația respectivă. *Tertio*, această pensie ar fi legată direct de vechimea în muncă realizată, din moment ce ar reieși din dispozițiile naționale aplicabile că numărul de ani de muncă constituie un factor decisiv pentru calcularea fiecăreia dintre cele două componente ale aceleiași remunerații, și anume salariul de bază, pe de o parte, și sporul de vechime, pe de altă parte.
- 50 Or, atât articolul 157 TFUE, cât și articolul 5 litera (a) și articolul 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54 s-ar opune stabilirii unor condiții de vârstă diferite în funcție de sex pentru acordarea unor asemenea pensii.
- 51 Pe de altă parte, Comisia este de părere că diferențierile în litigiu nu constituie măsuri de acțiune pozitivă autorizate în temeiul dispozițiilor articolului 157 alineatul (4) TFUE și ale articolului 3 din Directiva 2006/54.
- 52 La rândul său, Republica Polonă susține, cu titlu principal, că sistemele de pensii în discuție nu intră nici în domeniul de aplicare al articolului 157 TFUE, nici în cel al Directivei 2006/54, ci în cel al Directivei 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale (JO 1979, L 6, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 192), al cărei articol 7 alineatul (1) litera (a) prevede, în opinia sa, posibilitatea statelor membre de a exclude stabilirea vârstei de pensionare și a pensiilor pentru limită de vârstă din domeniul de aplicare al acestei din urmă directive. Astfel, aceste sisteme nu ar îndeplini unul dintre cele trei criterii menționate la punctul 48 din prezenta hotărâre, și anume ca pensia respectivă să trebuiască să fie legată direct de vechimea în muncă realizată.
- 53 Faptul că sporul de vechime este plafonat la 20 % din salariul de bază și că un astfel de plafon este atins după 20 de ani de carieră ar presupune, într-adevăr, că vechimea în serviciu are doar o importanță secundară pentru calcularea cuantumului pensiei.
- 54 În ceea ce privește salariul de bază, ținând seama de faptul că, la intrarea în funcție la Sąd Rejonowy (tribunalul districtual) sau la Prokuratura Rejonowa (parchetul districtual), un judecător sau un procuror primește o remunerație stabilită la gradul de bază și că beneficiază de un salariu de bază la gradul imediat superior după 5 ani de activitate într-un astfel de post, fiecare judecător sau procuror

ar beneficia de gradul al cincilea majorat, respectiv cel mai înalt, după 20 de ani de serviciu. La rândul său, dobândirea de grade majorate ca urmare a ajungerii la un nivel superior de funcții ar depinde de promovări individuale ale magistraților în cauză și nu ar fi, așadar, legată în mod direct de vechimea în muncă realizată.

- 55 Astfel, în temeiul dispozițiilor naționale aplicabile, toți judecătorii sau procurorii, bărbați sau femei, inclusiv cei care au desfășurat anterior alte activități profesionale eligibile pentru exercitarea funcției de judecător sau de procuror, ar beneficia de sporul de vechime maxim și de salariul de bază majorat maxim cu mult înainte de împlinirea vârstei de pensionare. Acest lucru ar avea drept consecință faptul că diferența de vârstă de pensionare dintre bărbați și femei introdusă prin Legea de modificare din 12 iulie 2017 nu are niciun impact asupra cuantumului pensiei pentru limită de vârstă pe care o primesc acești magistrați, nici chiar în caz de pensionare anticipată, aceasta din urmă fiind astfel condiționată de cerința de a putea face dovada a cel puțin 25 de ani de carieră profesională.
- 56 În sfârșit, Republica Polonă susține că, la momentul la care dispozițiile puse în discuție de Comisie erau încă în vigoare, existau dispoziții tranzitorii, și anume cele prevăzute la articolul 26 alineatele 1 și 2 din Legea din 16 noiembrie 2016, în aplicarea cărora toți magistrații, atât femei, cât și bărbați, vizați de Legea de modificare din 12 iulie 2017 și care împliniseră vârsta de 60 de ani pentru femei și de 65 de ani pentru bărbați cel târziu la 30 aprilie 2018, puteau beneficia de vârsta de pensionare astfel cum era stabilită anterior, identică pentru bărbați și pentru femei, prin simpla depunere a unei declarații în termenele legale prevăzute și fără a fi necesară vreo autorizație din partea niciunei autorități.
- 57 Cu titlu subsidiar, Republica Polonă consideră că dispozițiile naționale contestate constituie „măsuri de acțiune pozitivă autorizate” în temeiul articolului 157 alineatul (4) TFUE și al articolului 3 din Directiva 2006/54. Astfel, ca urmare a rolului lor social particular legat de maternitate și de educația copiilor, femeile ar avea mai multe dificultăți în a se implica în mod continuu într-o carieră profesională, astfel încât nu ar beneficia atât de des de promovări profesionale precum bărbații. Or, interesul public ar impune ca cerințele necesare în vederea unor asemenea promovări să rămână ridicate și uniforme, ceea ce ar face imposibilă adoptarea de măsuri de flexibilitate specifice pentru a face față dificultăților cu care se confruntă femeile pentru a-și asigura evoluția carierei. Posibilitatea unei pensionări anticipate ar constitui, prin urmare, o compensație indirectă pentru dezagrementele pe care acestea le suferă astfel în general.

Aprecierea Curții

- 58 În primul rând, trebuie amintit că, potrivit articolului 157 alineatul (1) TFUE, fiecare stat membru asigură aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, pentru aceeași muncă sau pentru o muncă de aceeași valoare. În conformitate cu articolul 157 alineatul (2) primul paragraf TFUE, prin remunerație se înțelege salariul sau suma obișnuite de bază sau minime, precum și toate celelalte drepturi plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta.
- 59 Pentru a aprecia dacă o pensie pentru limită de vârstă intră în domeniul de aplicare al articolului 157 TFUE, poate avea un caracter determinant numai criteriul dedus din constatarea că pensia îi este plătită lucrătorului în temeiul raportului de muncă ce îl leagă de fostul său angajator, și anume criteriul încadrării în muncă, dedus din înșiși termenii articolului menționat (Hotărârea din 15 ianuarie 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, punctul 45 și jurisprudența citată). Prestații acordate în cadrul unui sistem de pensii, care depinde, în cea mai mare parte, de încadrarea în muncă a persoanei în cauză, sunt legate de remunerația de care beneficia aceasta și intră sub incidența dispoziției menționate (Hotărârea din 26 martie 2009, Comisia/Grecia, C-559/07, nepublicată, EU:C:2009:198, punctul 42 și jurisprudența citată).

- 60 Potrivit unei jurisprudențe constante, intră în domeniul de aplicare al articolului 157 TFUE pensia care interesează numai o categorie specifică de lucrători, care depinde în mod direct de perioada lucrată și al cărei quantum este calculat pe baza ultimului salariu (Hotărârea din 15 ianuarie 2019, E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 61 În speță, judecătorii de la instanțele de drept comun poloneze, judecătorii de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) și procurorii polonezi, cărora li se aplică cele trei sisteme de pensii în cauză, trebuie să fie considerați ca tot atâtea categorii specifice de lucrători în sensul jurisprudenței amintite la punctul precedent. În această privință, rezultă astfel dintr-o jurisprudență constantă că funcționarii care beneficiază de un sistem de pensii se deosebesc de lucrătorii grupați în cadrul unei întreprinderi sau al unui grup de întreprinderi, în cadrul unei ramuri economice sau al unui sector profesional sau interprofesional numai ca urmare a unor caracteristici proprii care guvernează raportul lor de muncă cu statul, cu alte colectivități sau cu alți angajatori publici (Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punctul 31 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 26 martie 2009, Comisia/Grecia, C-559/07, nepublicată, EU:C:2009:198, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 62 Este de asemenea cert că, în speță, quantumul pensiei pentru limită de vârstă plătite fiecăreia dintre cele trei categorii de magistrați în discuție este calculat pe baza ultimului salariu al persoanelor în cauză. Astfel, reiese din cuprinsul articolului 100 alineatul 2 din Legea privind instanțele de drept comun, al articolului 127 alineatul 1 din Legea privind Ministerul Public, care face trimitere la articolul 100 menționat, și al articolului 50 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 că pensia pentru limită de vârstă plătită acestor magistrați este stabilită la 75 % din salariul de bază și din sporul de vechime primite de aceștia în cadrul ultimului post ocupat.
- 63 În ceea ce privește aspectul dacă asemenea pensii depind în mod direct de perioada lucrată de persoanele în cauză, trebuie constatat, pe de o parte, că din dispozițiile articolului 91 alineatul 1 și ale articolului 91a alineatul 3 din Legea privind instanțele de drept comun, ale articolului 124 alineatele 1 și 5 din Legea privind Ministerul Public și ale articolului 42 alineatele 4 și 5 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 rezultă că quantumul salariului de bază care constituie una dintre cele două componente ale ultimei remunerații căreia i se aplică un procent de 75 % pentru calcularea quantumului pensiei care revine acestor diferite categorii de magistrați evoluează în special în funcție de vechimea magistraților respectivi.
- 64 Pe de altă parte, în ceea ce privește cealaltă componentă a acestei din urmă remunerații, și anume sporul de vechime, reiese din articolul 91 alineatul 7 din Legea privind instanțele de drept comun, din articolul 124 alineatul 11 din Legea privind Ministerul Public și din articolul 43 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 că numărul de ani de muncă intervine în calcularea acestui spor, întrucât acesta se ridică la 5 % din salariul de bază după 5 ani de muncă, iar apoi crește cu 1 punct pentru fiecare an de muncă timp de 15 ani.
- 65 În plus, după cum a subliniat Comisia, sporul de vechime, prin faptul că constituie el însuși un procent din quantumul acestui salariu de bază, care evoluează în funcție de vechimea magistraților în discuție, depinde de asemenea în acest cadru de vechimea în muncă realizată de persoanele în cauză.
- 66 În aceste condiții, diversele circumstanțe invocate de Republica Polonă menționate la punctele 53-55 din prezenta hotărâre sunt lipsite de orice relevanță pentru a stabili dacă pensiile plătite în cadrul sistemelor de pensii în discuție intră sub incidența noțiunii de „remunerație”, în sensul articolului 157 TFUE.
- 67 Astfel, asemenea circumstanțe nu afectează nici faptul că, după cum reiese din constatările efectuate la punctele 63-65 din prezenta hotărâre, perioada lucrată de persoanele în cauză joacă în speță un rol determinant în calcularea pensiei lor și nici împrejurarea că pensiile plătite în cadrul sistemelor de pensii în cauză depind, în cea mai mare parte, de postul pe care îl ocupau persoanele respective, ceea

ce, în temeiul jurisprudenței constante amintite la punctul 59 din prezenta hotărâre, constituie criteriul determinant pentru calificarea drept „remunerație”, în sensul articolului 157 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 septembrie 1994, Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, punctele 5 și 46, Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punctele 33-35, precum și Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, punctele 45 și 55).

- 68 În această privință, trebuie precizat, în plus, că, după cum a arătat Comisia, această legătură între pensie și munca desfășurată de persoanele în cauză este consolidată și mai mult prin faptul că reiese din articolul 100 alineatul 3 din Legea privind instanțele de drept comun, din articolul 127 alineatul 1 din Legea privind Ministerul Public, care face trimitere la articolul 100 menționat, și din articolul 50 din Legea privind Curtea Supremă din 2002 că pensiile în cauză fac obiectul unor indexări care depind, la rândul lor, de evoluția pe care o înregistrează remunerația magistraților în activitate.
- 69 Din tot ceea ce precedă rezultă că pensiile plătite în cadrul unor sisteme precum cele stabilite prin Legea privind instanțele de drept comun, prin Legea privind Ministerul Public și prin Legea privind Curtea Supremă din 2002 intră sub incidența noțiunii de „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE.
- 70 În ceea ce privește Directiva 2006/54, în special articolul 5 litera (a) și articolul 9 alineatul (1) litera (f) din aceasta, a căror încălcare este invocată de asemenea de Comisie, trebuie arătat că aceste dispoziții figurează, ambele, în capitolul 2 din titlul II din directiva menționată, care cuprinde, astfel cum reiese din titlul său, dispoziții consacrate egalității de tratament în sistemele profesionale de securitate socială.
- 71 Articolul 7 din Directiva 2006/54, care definește domeniul de aplicare material al capitolului 2 menționat, precizează la alineatul (2) că acest capitol se aplică în special sistemelor de pensii destinate unei categorii speciale de lucrători, precum cea a funcționarilor, dacă prestațiile datorate în cadrul unui astfel de sistem sunt plătite ca urmare a raportului de muncă cu angajatorul public.
- 72 În această privință, reiese din cuprinsul considerentului (14) al Directivei 2006/54 că legiuitorul Uniunii a intenționat să ia act de faptul că, în conformitate cu jurisprudența Curții amintită la punctul 60 din prezenta hotărâre, un sistem de pensii pentru funcționari intră în domeniul de aplicare al principiului egalității de remunerare prevăzut la articolul 157 TFUE în cazul în care prestațiile datorate potrivit acestui regim sunt plătite lucrătorului în temeiul raportului său de muncă cu angajatorul public, o astfel de condiție fiind îndeplinită dacă sistemul de pensii menționat privește o categorie specială de lucrători, iar prestațiile sunt calculate în mod direct în funcție de perioada lucrată și pe baza ultimului salariu al funcționarului.
- 73 Or, din cuprinsul punctelor 61-69 din prezenta hotărâre reiese că cele trei sisteme de pensii vizate de prezenta acțiune îndeplinesc condițiile menționate, astfel încât intră în domeniul de aplicare material al capitolului 2 din titlul II din Directiva 2006/54 și, prin urmare, în domeniul de aplicare material al articolelor 5 și 9 din aceasta.
- 74 În al doilea rând, trebuie amintit că, astfel cum reiese dintr-o jurisprudență constantă, articolul 157 TFUE interzice orice discriminare în materie de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin, indiferent de mecanismul care determină această inegalitate. Potrivit aceleiași jurisprudențe, stabilirea unei condiții privind vârsta diferită în funcție de sex pentru acordarea unei pensii care constituie o remunerație în sensul articolului 157 TFUE este contrară acestei dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 mai 1990, Barber, C-262/88, EU:C:1990:209, punctul 32, Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, punctul 53, precum și Hotărârea din 13 noiembrie 2008, Comisia/Italia, C-46/07, nepublicată, EU:C:2008:618, punctul 55).

- 75 În ceea ce privește articolul 5 litera (a) din Directiva 2006/54, acesta prevede că orice discriminare directă sau indirectă pe criteriul sexului se interzice în sistemele profesionale de securitate socială, în special în ceea ce privește domeniul de aplicare al acestor sisteme și condițiile de acces la aceste sisteme.
- 76 La rândul său, articolul 9 alineatul (1) din această directivă identifică o serie de dispoziții care, atunci când se întemeiază pe criterii de sex, fie direct, fie indirect, se clasifică printre dispozițiile contrare principiului egalității de tratament. După cum reiese din cuprinsul literei (f) a dispoziției menționate, aceasta este în special situația dispozițiilor care se întemeiază pe criteriul sexului pentru a impune vârste diferite de pensionare. Legiuitorul Uniunii a decis astfel că normele din domeniul regimurilor profesionale de securitate socială la care se referă dispoziția menționată sunt contrare principiului egalității de tratament prevăzut de Directiva 2006/54 (Hotărârea din 3 septembrie 2014, X, C-318/13, EU:C:2014:2133, punctul 48).
- 77 Or, în speță, este cert că dispozițiile articolului 13 punctele 1-3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, în măsura în care acestea stabilesc vârsta de pensionare a magistraților de la instanțele de drept comun și a procurorilor la 60 de ani pentru femei și, respectiv, la 65 de ani pentru bărbați și în măsura în care autorizează o eventuală pensionare anticipată a judecătorilor de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) începând cu vârsta de 65 de ani pentru bărbați și de 60 de ani pentru femei, se întemeiază pe criteriul sexului pentru a impune vârste de pensionare diferite.
- 78 În acest mod, dispozițiile menționate introduc în sistemele de pensii vizate condiții direct discriminatorii întemeiate pe criteriul sexului, în special în ceea ce privește momentul de la care persoanele în cauză pot beneficia de un acces efectiv la avantajele prevăzute de aceste sisteme, astfel încât ele încalcă atât articolul 157 TFUE, cât și articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2006/54, în special litera (a) a acestuia coroborată cu articolul 9 alineatul (1) litera (f) din aceeași directivă.
- 79 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul Republicii Polone potrivit căruia stabilirea, pentru pensionare, a unor asemenea condiții de vârstă diferite în funcție de sex ar fi justificată de obiectivul eliminării unor discriminări în detrimentul femeilor, reiese dintr-o jurisprudență constantă că acesta nu poate fi primit.
- 80 Chiar dacă articolul 157 alineatul (4) TFUE autorizează statele membre să mențină sau să adopte măsuri care prevăd avantaje specifice menite să prevină sau să compenseze dezavantaje în cariera profesională, în scopul de a asigura o egalitate deplină între bărbați și femei în viața profesională, nu se poate deduce că această dispoziție permite stabilirea unor asemenea condiții de vârstă diferite în funcție de sex. Astfel, măsurile naționale cuprinse în dispoziția menționată trebuie, în orice caz, să contribuie la a ajuta femeile să își desfășoare viața profesională pe picior de egalitate cu bărbații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, punctul 64, și Hotărârea din 13 noiembrie 2008, Comisia/Italia, C-46/07, nepublicată, EU:C:2008:618, punctul 57).
- 81 Or, a stabili, pentru pensionare, o condiție privind vârsta diferită în funcție de sex nu este de natură să compenseze dezavantajele la care sunt expuse carierele funcționarilor de sex feminin prin ajutorul dat acestor femei în viața lor profesională și prin remedierea problemelor pe care le pot întâmpina pe parcursul carierei lor profesionale (Hotărârea din 13 noiembrie 2008, Comisia/Italia, C-46/07, nepublicată, EU:C:2008:618, punctul 58).
- 82 Din motivele expuse la cele două puncte precedente, o asemenea măsură nu poate fi autorizată nici în temeiul articolului 3 din Directiva 2006/54. Astfel, după cum reiese din însuși modul de redactare a acestei dispoziții și din cuprinsul considerentului (22) al acestei directive, măsurile la care face trimitere dispoziția menționată sunt numai cele pe care le permite însuși articolul 157 alineatul (4) TFUE.

- 83 În al patrulea rând și în ceea ce privește măsurile tranzitorii pe care le-a invocat Republica Polonă în memoriul său în duplică și în ședință, este suficient să se precizeze că de măsurile menționate nu puteau, în orice caz și după cum recunoaște chiar statul membru menționat, să beneficieze decât magistrații de sex feminin care au împlinit vârsta de 60 de ani anterior datei de 30 aprilie 2018. Astfel, din ceea ce precedă rezultă că, la data pertinentă pentru a aprecia temeinicia prezentei acțiuni, și anume, astfel cum s-a amintit la punctele 45 și 46 din prezenta hotărâre, cea la care a expirat termenul stabilit în avizul motivat, discriminările pe criteriul sexului pe care le denunță Comisia persistau.
- 84 Având în vedere considerațiile care precedă, primul motiv al Comisiei, întemeiat pe încălcarea articolului 157 TFUE, precum și a articolului 5 litera (a) și a articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54, trebuie admis.

Cu privire la al doilea motiv

Cu privire la conținutul motivului

- 85 În ședință, Comisia a precizat că, prin intermediul celui de al doilea motiv invocat, solicită în esență să se constate încălcarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, interpretat în lumina articolului 47 din cartă. Potrivit Comisiei, noțiunea de „protecție jurisdicțională efectivă” prevăzută la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie astfel să fie interpretată având în vedere conținutul articolului 47 din cartă și în special garanțiile inerente dreptului la o cale de atac efectivă pe care îl consacră această din urmă dispoziție, astfel încât prima dintre aceste dispoziții implică faptul că menținerea independenței unei instanțe precum instanțele de drept comun poloneze, cărora le este încredințată în special sarcina de interpretare și de aplicare a dreptului Uniunii, trebuie să fie garantată.
- 86 Pentru a statua cu privire la prezentul motiv, trebuie, în consecință, să se examineze dacă Republica Polonă și-a încălcat obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Argumentația părților

- 87 Întemeindu-se în special pe Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), Comisia susține că, pentru a îndeplini obligația pe care i-o impune articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE de a prevedea un sistem de căi de atac care să asigure un control jurisdicțional efectiv în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, Republica Polonă este obligată, printre altele, să garanteze că instanțele naționale care, la fel ca instanțele de drept comun poloneze, sunt susceptibile să se pronunțe asupra unor chestiuni privind aplicarea sau interpretarea acestui drept îndeplinesc cerința de independență a judecătorilor, aceasta din urmă făcând parte din conținutul esențial al dreptului fundamental la un proces echitabil, astfel cum reiese în special din articolul 47 al doilea paragraf din cartă.
- 88 Or, potrivit Comisiei, prin faptul că a redus, prin articolul 13 punctul 1 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, vârsta de pensionare aplicabilă magistraților de la instanțele de drept comun poloneze la 65 de ani pentru bărbați și la 60 de ani pentru femei, conferind totodată ministrului justiției puterea de a autoriza sau nu prelungirea perioadei de exercitare activă a funcției de magistrat până la vârsta de 70 de ani, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele b) și c) din legea menționată, Republica Polonă a încălcat obligația menționată la punctul anterior.
- 89 În această privință, Comisia arată că criteriile pe baza cărora ministrul justiției trebuie să își adopte decizia au un caracter prea vag și că dispozițiile în litigiu nu îl obligă, în plus, pe acesta nici să autorizeze ca judecătorul în cauză să își exercite în continuare funcția pe baza criteriilor menționate,

nici să își motiveze decizia în funcție de acestea, decizia menționată nefiind, în plus, susceptibilă de control jurisdicțional. Dispozițiile menționate nu ar preciza nici în ce termen, nici pentru cât timp această decizie a ministrului justiției trebuie să fie adoptată și nici dacă poate sau trebuie, dacă este cazul, să fie reînnoită.

- 90 Potrivit Comisiei, având în vedere puterea discreționară cu care este învestit astfel ministrul justiției, perspectiva de a fi necesar să i se solicite acestuia o astfel de prelungire a exercitării funcției de judecător și, odată introdusă o astfel de cerere, situația de așteptare a deciziei ministrului pentru o durată neprecizată ar fi susceptibile să genereze, pentru magistratul respectiv, o presiune de natură să îl determine să se conformeze unor eventuale doleanțe ale puterii executive în ceea ce privește cauzele cu care este sesizat, inclusiv atunci când este pus în situația de a interpreta și de a aplica dispoziții de drept al Uniunii. Dispozițiile în litigiu ar aduce astfel atingere independenței personale și funcționale a magistraților în activitate.
- 91 În opinia Comisiei, aceleași dispoziții ar aduce atingere și inamovibilității magistraților în cauză. În această privință, Comisia subliniază că motivul său nu privește măsura reducerii vârstei de pensionare a magistraților ca atare, ci faptul că această reducere a fost, în speță, însoțită de acordarea unei astfel de puteri discreționare ministrului justiției. Potrivit Comisiei, magistrații ar trebui astfel să fie protejați împotriva oricărei decizii prin care sunt lipsiți în mod arbitrar de dreptul de a continua să își exercite funcțiile jurisdicționale nu numai în cazul unei pierderi formale a statutului lor care ar rezulta, de exemplu, dintr-o revocare, ci și atunci când este vorba despre a prelungi sau nu o astfel de exercitare după împlinirea vârstei de pensionare și în condițiile în care magistrații înșiși doresc să își îndeplinească în continuare atribuțiile, iar starea lor de sănătate le permite acest lucru.
- 92 În acest context, Comisia arată că argumentul invocat de Republica Polonă, potrivit căruia dispozițiile în litigiu ar fi avut ca scop alinierea vârstei de pensionare a magistraților de la instanțele de drept comun poloneze la vârsta generală de pensionare aplicabilă lucrătorilor, este lipsit de temei, din moment ce o încălcare a principiului independenței judecătorilor nu admite nicio justificare. În orice caz, sistemul general de pensii ar determina, spre deosebire de regimul aplicabil judecătorilor de la instanțele de drept comun contestat, nu o pensionare automată a lucrătorilor, ci numai dreptul, iar nu obligația acestora de a-și înceta activitatea. În plus, ar reieși din Cartea albă din 8 martie 2018, editată de guvernul polonez și consacrată reformei instanțelor poloneze, că scopul reducerii vârstei de pensionare a magistraților ar fi fost în special acela de a înlătura anumite categorii de magistrați.
- 93 Republica Polonă susține, în primul rând, că norme naționale precum cele pe care le contestă Comisia în acțiunea sa au legătură cu organizarea și cu buna funcționare a justiției naționale, care nu țin de dreptul Uniunii sau de competența acesteia din urmă, ci de competența exclusivă și de autonomia procedurală a statelor membre. Asemenea norme naționale nu ar putea fi astfel controlate prin raportare la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și la articolul 47 din cartă fără a extinde în mod excesiv domeniul de aplicare al dispozițiilor menționate ale dreptului Uniunii, care astfel nu ar avea vocația de a se aplica decât în situațiile reglementate de acest drept.
- 94 În speță, nu ar exista în special nicio situație de punere în aplicare a dreptului Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă. De altfel, din articolul 6 alineatul (1) TUE, precum și din articolul 51 alineatul (2) din cartă ar rezulta că aceasta nu extinde domeniul de aplicare al dreptului Uniunii în afara competențelor Uniunii și nici nu creează vreo competență sau vreo sarcină nouă pentru aceasta. La rândul său, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE ar prevedea doar o obligație generală de a lua măsurile necesare în vederea asigurării unei protecții jurisdicționale efective în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, fără a conferi acesteia din urmă vreo competență în ceea ce privește adoptarea normelor organice referitoare la puterea judecătorească, în special cele referitoare la vârsta de pensionare a magistraților, care nu ar prezenta legături reale cu dreptul Uniunii.

- 95 În al doilea rând, Republica Polonă contestă orice atingere adusă inamovibilității judecătorilor, având în vedere că aceasta din urmă nu ar privi decât magistrații care își desfășoară activitatea și că, în ceea ce o privește, reglementarea națională în litigiu s-ar referi la judecători care au împlinit deja vârsta legală de pensionare. Odată ce li s-ar aproba pensionarea, judecătorii și-ar păstra statutul de magistrat și ar dobândi dreptul la o pensie pentru limită de vârstă mult mai ridicată decât prestațiile de pensie prevăzute de sistemul general de securitate socială. În speță, alinierea vârstei de pensionare a judecătorilor la cea a sistemului general de pensii aplicabil lucrătorilor nu ar putea fi considerată, în fond, ca fiind arbitrară sau nejustificată.
- 96 În al treilea rând, ar rezulta din criteriile legale pe baza cărora ministrul justiției ar trebui să ia decizia în ceea ce privește prelungirea eventuală a exercitării funcției de către un judecător după împlinirea vârstei normale de pensionare că un refuz de prelungire nu este acceptabil decât atunci când este justificat de o sarcină de muncă redusă a instanței în cauză în cadrul instanței în care ocupă un post și de necesitatea de a realoca acest post unei alte instanțe cu o sarcină de lucru mai mare. O astfel de măsură ar fi legitimă, având în vedere în special imposibilitatea, cu excepția unor împrejurări excepționale, de a muta judecătorii într-o altă instanță fără consimțământul lor.
- 97 În orice caz, teama că judecătorii care își desfășoară activitatea ar putea, într-o perioadă de 6 luni până la 12 luni, să fie tentați să se pronunțe într-un sens favorabil puterii executive, din cauza incertitudinii în ceea ce privește decizia care va fi luată în ceea ce privește eventuala prelungire a exercitării funcțiilor lor, ar fi lipsită de temei. Astfel, ar fi eronat să se creadă că un judecător, după ce și-a exercitat foarte mulți ani atribuțiile, poate resimți o presiune legată de neprelungirea eventuală a funcției sale cu câțiva ani suplimentari. În fond, garanția de independență a judecătorilor nu ar implica în mod necesar o lipsă absolută de raporturi între puterea executivă și cea judiciară. Astfel, reînnoirea mandatului unui judecător al Curții de Justiție a Uniunii Europene ar depinde, la rândul său, de aprecierea guvernului statului membru al cărui cetățean este persoana în cauză.

Aprecierea Curții

– *Cu privire la aplicabilitatea și la domeniul de aplicare ale articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE*

- 98 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul menționat [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 50, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 47].
- 99 În acest temei și astfel cum prevede articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Astfel, statelor membre le revine obligația de a prevedea un sistem de căi de atac și de proceduri care să asigure un control jurisdicțional efectiv în domeniile menționate [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 34 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 48].
- 100 Principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii, la care se referă astfel articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, constituie într-adevăr un principiu general al dreptului Uniunii care decurge din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, care a fost consacrat la articolele 6 și 13 din Convenția europeană pentru apărarea

drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și care în prezent este afirmat la articolul 47 din cartă [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 35 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 49].

- 101 În ceea ce privește domeniul de aplicare material al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, trebuie amintit că această dispoziție vizează „domeniile reglementate de dreptul Uniunii”, independent de situația în care statele membre pun în aplicare acest drept, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 29, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 50].
- 102 Pe de altă parte, deși, după cum amintește Republica Polonă, organizarea justiției în statele membre intră în competența acestora din urmă, totuși, în exercitarea acestei competențe, statele membre sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru acestea din dreptul Uniunii și în special din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 40, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 52, precum și jurisprudența citată].
- 103 În această privință, orice stat membru trebuie, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, să se asigure în special că organismele care, în calitate de „instanță” în sensul definit de dreptul Uniunii, fac parte din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii și care sunt, prin urmare, susceptibile să se pronunțe, în această calitate, asupra aplicării sau a interpretării dreptului Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 55, precum și jurisprudența citată].
- 104 În speță, este necontestat că instanțele de drept comun poloneze pot fi chemate, în această calitate, să statueze cu privire la chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea dreptului Uniunii și că fac parte, în calitate de „instanțe”, în sensul definit de acest drept, din sistemul polonez de căi de atac în „domeniile reglementate de dreptul Uniunii”, în sensul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, astfel încât aceste instanțe trebuie să îndeplinească cerințele unei protecții jurisdicționale efective.
- 105 Or, pentru a garanta că asemenea instanțe de drept comun sunt în măsură să ofere o astfel de protecție, prezervarea independenței acestor instanțe este primordială, astfel cum se confirmă la articolul 47 al doilea paragraf din cartă, care menționează accesul la o instanță judecătorească „independentă” printre cerințele legate de dreptul fundamental la o cale de atac efectivă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 53, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 57].
- 106 Această cerință de independență a instanțelor, care este inherentă activității de judecată, ține de conținutul esențial al dreptului la protecție jurisdicțională efectivă și de dreptul fundamental la un proces echitabil, care are o importanță esențială în calitate de garant al protecției ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și al menținerii valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 TUE, în special a valorii statului de drept [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctele 48 și 63, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 58].

107 Având în vedere ceea ce precedă, normele naționale vizate de al doilea motiv formulat de Comisie în cadrul acțiunii sale pot face obiectul unui control în raport cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și trebuie, prin urmare, să se examineze dacă, astfel cum susține această instituție, Republica Polonă a încălcat această dispoziție.

– *Cu privire la motiv*

108 Trebuie amintit că cerința de independență a instanțelor a cărei respectare trebuie să fie asigurată de statele membre, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, în privința instanțelor naționale care, precum instanțele de drept comun poloneze, sunt chemate să statueze asupra unor chestiuni referitoare la interpretarea și la aplicarea dreptului Uniunii, cuprinde două aspecte [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 71].

109 Primul aspect, de ordin extern, presupune ca instanța respectivă să își exercite funcțiile în deplină autonomie, fără a fi supusă vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejată de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 44 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 72].

110 Al doilea aspect, de ordin intern, este legat de noțiunea de imparțialitate și vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele lor din perspectiva obiectului acestuia. Acest aspect impune respectarea obiectivității și lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului în afara strictei aplicări a normei de drept [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențe ale sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 65, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 73].

111 Aceste garanții de independență și de imparțialitate postulează existența unor norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 66, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 74].

112 Astfel cum rezultă de asemenea dintr-o jurisprudență constantă, indispensabila libertate a judecătorilor în privința oricăror intervenții sau presiuni exterioare necesită anumite garanții de natură să protejeze persoana celor care au îndatorirea de a judeca, precum inamovibilitatea [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 64, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 75].

113 Principiul inamovibilității impune în special ca judecătorii să poată rămâne în funcție cât timp nu au împlinit vârsta obligatorie de pensionare sau până la expirarea mandatului lor, atunci când acesta are o durată determinată. Fără a avea un caracter total absolut, principiul menționat nu poate face obiectul unor excepții decât cu condiția ca motive legitime și imperative să justifice acest aspect, cu respectarea principiului proporționalității. Astfel, se acceptă în general că judecătorii pot fi revocați dacă sunt inapți să își continue funcțiile ca urmare a unei incapacități sau a unei încălcări grave, cu respectarea procedurilor corespunzătoare [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 76].

- 114 În această ultimă privință, rezultă mai precis din jurisprudența Curții că cerința de independență impune ca normele care reglementează regimul disciplinar și, prin urmare, o eventuală revocare a celor care au misiunea de a judeca să prezinte garanțiile necesare pentru a evita orice risc de utilizare a unui astfel de regim ca sistem de control politic al conținutului deciziilor judiciare. Astfel, adoptarea de norme care definesc în special atât comportamentele care constituie încălcări disciplinare, cât și sancțiunile aplicabile în mod concret, care prevăd intervenția unei instanțe independente în conformitate cu o procedură care garantează pe deplin drepturile consacrate la articolele 47 și 48 din cartă, în special dreptul la apărare, și care consacră posibilitatea de a contesta în justiție deciziile organelor disciplinare constituie un ansamblu de garanții esențiale în scopul menținerii independenței puterii judecătorești [Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 67, precum și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 77].
- 115 Având în vedere importanța esențială a principiului inamovibilității, o excepție de la acesta nu poate fi, astfel, admisă decât dacă este justificată de un obiectiv legitim și proporțională raportat la acesta și cu condiția de a nu fi de natură să genereze îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 79].
- 116 În speță și astfel cum a precizat atât în observațiile sale scrise, cât și în ședință, prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia nu urmărește să critice măsura reducerii vârstei de pensionare a judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze ca atare. Acest motiv vizează astfel în esență mecanismul de care a fost atașată această măsură, în temeiul căruia ministrului justiției i se permite să autorizeze desfășurarea în continuare a funcțiilor jurisdicționale active ale judecătorilor de la instanțele menționate după împlinirea vârstei de pensionare astfel reduse. Potrivit Comisiei, având în vedere caracteristicile sale, acest mecanism ar aduce atingere independenței judecătorilor în cauză, întrucât nu ar permite să se garanteze că aceștia își exercită funcțiile în deplină autonomie, fiind protejați împotriva intervențiilor sau a presiunilor externe. În plus, combinarea măsurii respective cu mecanismul menționat ar aduce atingere inamovibilității persoanelor în cauză.
- 117 În această privință, trebuie să se arate, cu titlu introductiv, că mecanismul astfel criticat de Comisie nu se referă la procesul de numire a candidaților la exercitarea funcțiilor judiciare, ci la posibilitatea, pentru judecătorii în exercițiu care beneficiază, așadar, de garanțiile inerente exercitării acestor funcții, de continuare a exercitării acestora peste vârsta normală de pensionare și că acest mecanism privește astfel condițiile de desfășurare și de încetare a carierei acestora [a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 109].
- 118 Pe de altă parte, deși este doar de competența statelor membre să decidă dacă autorizează sau nu o astfel de prelungire a exercitării funcțiilor judiciare peste vârsta normală de pensionare, nu este mai puțin adevărat că, atunci când acestea optează pentru un astfel de mecanism, sunt obligate să se asigure că modalitățile și condițiile cărora le este supusă o astfel de prelungire nu sunt de natură să aducă atingere principiului independenței judecătorilor [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 110].
- 119 În ceea ce privește necesitatea, amintită la punctele 109-111 din prezenta hotărâre, de a garanta că instanțele judecătorești își pot exercita funcțiile în mod complet autonom, cu respectarea obiectivității și în lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului, fiind protejate împotriva intervențiilor sau a presiunilor exterioare care pot să aducă atingere independenței de judecată a membrilor lor și să influențeze deciziile acestora, trebuie, desigur, să se arate că împrejurarea că un organ precum ministrul justiției este investit cu puterea de a decide sau nu acordarea unei eventuale prelungiri a exercitării funcțiilor jurisdicționale peste vârsta normală de pensionare nu este suficientă ca atare pentru a concluziona în sensul existenței unei atingeri aduse principiului independenței judecătorilor.

Cu toate acestea, este necesar să se asigure că modalitățile procedurale și condițiile de fond care conduc la adoptarea unor astfel de decizii nu sunt de natură să dea naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă [a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 111].

- 120 În acest scop, este necesar, printre altele, ca respectivele condiții și modalități să fie concepute astfel încât acești judecători să se afle la adăpost de eventuale tentații de a ceda unor intervenții sau unor presiuni exterioare care le pot pune în pericol independența. Asemenea modalități trebuie astfel în special să permită excluderea nu numai a oricărei influențe directe, sub forma unor instrucțiuni, ci și a formelor de influență indirectă susceptibile să orienteze deciziile judecătorilor în discuție [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 112 și jurisprudența citată].
- 121 Or, în speță, condițiile și modalitățile procedurale de care dispozițiile naționale contestate condiționează continuarea eventuală a exercitării funcției de judecător la instanțele de drept comun poloneze peste noua vârstă de pensionare nu îndeplinesc astfel de cerințe.
- 122 Mai întâi, este necesar să se arate că articolul 69 alineatul 1b din Legea privind instanțele de drept comun prevede că ministrul justiției poate decide să autorizeze sau nu o astfel de continuare în funcție de anumite criterii. Aceste criterii sunt însă prea vagi și neverificabile și, de altfel, după cum a admis Republica Polonă în ședință, decizia ministrului nu trebuie să fie motivată, în special în raport cu acestea. În plus, o astfel de decizie nu poate face obiectul unei căi de atac jurisdicționale [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 114].
- 123 În continuare, trebuie amintit că, în temeiul articolului 69 alineatul 1 din Legea privind instanțele de drept comun, cererea de prelungire a exercitării funcțiilor jurisdicționale trebuie să fie formulată de magistrații interesați nu mai târziu de 6 luni și nu mai devreme de 12 luni înainte de împlinirea vârstei normale de pensionare. Pe de altă parte, după cum a arătat Comisia în observațiile sale scrise și în ședință, fără ca acest lucru să fi fost contestat de Republica Polonă, dispoziția menționată nu impune ministrului justiției un termen în care să adopte o decizie în această privință. Dispoziția respectivă coroborată cu cea a articolului 69 alineatul 1b din aceeași lege, care prevede că, în situația în care un judecător atinge vârsta normală de pensionare înainte de sfârșitul procedurii privind prelungirea exercitării funcției sale, persoana în cauză rămâne în funcție până la închiderea procedurii menționate, este de natură să determine continuarea perioadei de incertitudine în care se află judecătorul în cauză. Din ceea ce precedă rezultă că perioada în care judecătorii pot rămâne astfel în așteptarea deciziei ministrului justiției odată solicitată prelungirea exercitării funcției lor este în definitiv, la rândul său, la discreția acestuia din urmă.
- 124 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se constate că puterea cu care este investit în speță ministrul justiției pentru a autoriza sau nu continuarea exercitării funcției de judecător la instanțele de drept comun poloneze, între vârsta de 60 de ani și vârsta de 70 de ani pentru femei, și între vârsta de 65 de ani și vârsta de 70 de ani pentru bărbați, este de natură să dea naștere unor îndoieli legitime, în special în percepția justițiabililor, cu privire la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție față de elemente exterioare și la imparțialitatea lor în raport cu interesele susceptibile să se înfrunte în fața acestora [a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 118].
- 125 Pe de altă parte, această putere încalcă și principiul inamovibilității, care este inerent independenței judiciare [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 96].

- 126 În această privință, trebuie subliniat că competența menționată a fost conferită ministrului justiției în contextul mai general al unei reforme care a condus la reducerea vârstei normale de pensionare, în special a judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze.
- 127 *Primo*, având în vedere în special anumite documente pregătitoare referitoare la reforma în cauză, combinarea celor două măsuri menționate la punctul anterior este de natură să creeze, în percepția justițiabililor, îndoieli legitime cu privire la faptul că noul sistem ar putea în realitate să fi urmărit să permită ministrului justiției, acționând în mod discreționar, să înlăture, după împlinirea vârstei normale de pensionare nou-stabilite, anumite grupuri de judecători care își desfășoară activitatea în cadrul instanțelor de drept comun poloneze, menținând în același timp în funcție o altă parte a acestora [a se vedea prin analogie Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 85].
- 128 *Secundo*, trebuie subliniat că durata exercitării funcțiilor jurisdicționale ale judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze, care ține astfel de puterea pur discreționară a ministrului justiției, este considerabilă, întrucât este vorba despre ultimii 10 ani de exercitare a unor asemenea funcții într-o carieră de magistrat de sex feminin și despre ultimii 5 ani de exercitare a acestor funcții în ceea ce privește o carieră de magistrat de sex masculin.
- 129 *Tertio*, trebuie amintit că, în temeiul articolului 69 alineatul 1b din Legea privind instanțele de drept comun, în situația în care un judecător atinge vârsta normală de pensionare înainte de sfârșitul procedurii privind prelungirea exercitării funcției sale, persoana în cauză rămâne în funcție până la închiderea procedurii menționate. Într-o astfel de ipoteză, decizia negativă eventuală a ministrului justiției, despre care, în plus, s-a subliniat deja, la punctul 123 din prezenta hotărâre, că nu este supusă niciunui termen, intervine, așadar, după ce magistratul în cauză a fost menținut în funcție, eventual de-a lungul unei perioade de incertitudine relativ lungi, după această vârstă normală de pensionare.
- 130 Având în vedere considerațiile enunțate la punctele 126-129 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că, în lipsa respectării cerințelor amintite la punctele 113-115 din prezenta hotărâre, combinarea măsurii de diminuare a vârstei normale de pensionare la 60 de ani pentru femei și la 65 de ani pentru bărbați cu puterea discreționară cu care este investit în speță ministrul justiției pentru a autoriza sau a refuza continuarea exercitării funcției de judecător la instanțele de drept comun poloneze, de la 60 de ani până la 70 de ani pentru femei și de la 65 de ani până la 70 de ani pentru bărbați, încalcă principiul inamovibilității.
- 131 Constatarea efectuată la punctul precedent nu este afectată nici de împrejurările, invocate de Republica Polonă, că judecătorii care nu sunt autorizați să exercite în continuare funcția menționată păstrează titlul de judecător sau că aceștia beneficiază în continuare de imunitate și de indemnizații ridicate odată pensionați, nici de argumentul formal al aceluiași stat membru, potrivit căruia judecătorii în cauză nu ar mai putea beneficia de garanția inamovibilității pentru motivul că ar fi împlinit deja noua vârstă legală de pensionare. În această a doua privință, în fond, s-a amintit deja, la punctul 129 din prezenta hotărâre, că, astfel cum reiese din articolul 69 alineatul 1b din Legea privind instanțele de drept comun, decizia ministrului justiției de a prelungi sau nu exercitarea funcțiilor jurisdicționale ale persoanelor în cauză poate interveni în condițiile în care acestea au fost menținute în funcție peste această nouă vârstă normală de pensionare.
- 132 În sfârșit, nu poate fi admis argumentul Republicii Polone care se întemeiază pe o similaritate între dispozițiile naționale astfel puse în discuție și procedura aplicabilă cu ocazia reînnoirii eventuale a mandatului de judecător al Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 133 În această privință, trebuie să se amintească faptul că, spre deosebire de magistrații naționali, care sunt numiți până la împlinirea vârstei legale de pensionare, numirea judecătorilor în cadrul Curții intervine, astfel cum prevede articolul 253 TFUE, pentru o perioadă determinată de 6 ani. Pe de altă parte, o

nouă numire într-un astfel de post a unui judecător aflat la final de mandat necesită, în temeiul acestui articol și la fel ca în cazul numirii inițiale a acestuia, acordul comun al guvernelor statelor membre după avizul comitetului prevăzut la articolul 255 TFUE [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 121].

- 134 Condițiile astfel stabilite de tratate nu pot modifica domeniul de aplicare al obligațiilor pe care trebuie să le îndeplinească statele membre în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 122].
- 135 Având în vedere tot ceea ce precedă, al doilea motiv al Comisiei, întemeiat pe încălcarea articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, trebuie admis.
- 136 Prin urmare, acțiunea Comisiei trebuie să fie admisă în ansamblul său, astfel încât trebuie să se constate:
- pe de o parte, că, prin introducerea, prin articolul 13 punctele 1-3 din Legea de modificare din 12 iulie 2017, a unei vârste de pensionare diferite pentru femeile și bărbații care aparțin corpului judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze și de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) sau corpului procurorilor polonezi, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54 și
 - pe de altă parte, prin faptul că, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele b) și c) din Legea de modificare din 12 iulie 2017, a conferit ministrului justiției puterea de a autoriza sau nu exercitarea în continuare a funcțiilor judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze peste noua vârstă de pensionare a judecătorilor respectivi, astfel cum a fost redusă prin articolul 13 punctul 1 din aceeași lege, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 137 În temeiul articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Polone la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) Prin introducerea, prin articolul 13 punctele 1-3 din ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Legea de modificare a Legii privind pensiile pentru limită de vârstă care pot fi plătite din Fondul de securitate socială și a altor legi) din 12 iulie 2017, a unei vârste de pensionare diferite pentru femeile și bărbații care aparțin corpului judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze și de la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia) sau corpului procurorilor polonezi, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 157 TFUE, precum și al articolului 5 litera (a) și al articolului 9 alineatul (1) litera (f) din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă.

- 2) Prin faptul că, în temeiul articolului 1 punctul 26 literele b) și c) din Legea de modificare a Legii privind pensiile pentru limită de vârstă care pot fi plătite din Fondul de securitate socială și a altor legi din 12 iulie 2017, a conferit ministrului justiției (Polonia) puterea de a autoriza sau nu exercitarea în continuare a funcțiilor judecătorilor de la instanțele de drept comun poloneze peste noua vârstă de pensionare a judecătorilor respectivi, astfel cum a fost redusă prin articolul 13 punctul 1 din aceeași lege, Republica Polonă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.
- 3) Obligă Republica Polonă la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături